

*Załącznik do Uchwały nr 57/2023
Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego
w Poznaniu
z dnia 19.04.2023 r.*

*Zatwierdzono - Uchwałą nr 41/2023
Rady Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego
w Poznaniu
z dnia 26.04.2023 r.*

*Przyjęto - Uchwałą nr 45/2023
Zebrania Przedstawicieli Polskiego Banku Spółdzielczego
w Poznaniu
z dnia 23.06.2023 r.*

**POLITYKA ŁADU KORPORACYJNEGO I WEWNĘTRZNEGO
W POLSKIM BANKU SPÓŁDZIELCZYM W POZNANIU**

Poznań, 2023

Wprowadzenie

W związku z wdrożeniem przez Komisję Nadzoru Finansowego Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych, a także Rekomendacji Z dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały nr 289/2020 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 9 października 2020 r., uwzględniając Wytyczne EBA/GL/2017/11 z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie zarządzania wewnętrznego, Polski Bank Spółdzielczy w Poznaniu, zwany dalej „Bankiem”, oświadcza, że wprowadza nową Politykę Ładu Korporacyjnego i Wewnętrznego w Polskim Banku Spółdzielczym w Poznaniu, przy czym:

- 1) Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych zostały wdrożone w Banku poprzez:
 - a) uchwalenie na mocy Uchwały Nr 5/2015 Zebrania Przedstawicieli Banku z dnia 12 listopada 2015 r. „Polityki ładu korporacyjnego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”, przyjętej Uchwałą Nr 224/2014 Zarządu Banku z dn. 15 grudnia 2014 r. w sprawie przyjęcia „Polityki Ładu Korporacyjnego w Polskim Bank Spółdzielczym w Ciechanowie” oraz Uchwałą Nr 42/2014 Rady Nadzorczej Banku z dn. 16 grudnia 2014 r. w sprawie przyjęcia „Polityki Ładu Korporacyjnego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”;
 - b) wprowadzenie zmian w „Polityce ładu korporacyjnego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”, na mocy:
 - Uchwały Nr 28/2016 Zebrania Przedstawicieli Banku z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie zmian w "Polityce Ładu Korporacyjnego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie",
 - Uchwały Nr 29/2018 Zebrania Przedstawicieli Banku z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie zmian w "Polityce Ładu Korporacyjnego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie",
 - Uchwały nr 71/2019 Zebrania Przedstawicieli Banku z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany „Polityki Ładu Korporacyjnego w Polskim Banku Spółdzielczym w Ciechanowie”.
- 2) Proces wdrażania w Banku zapisów Rekomendacji Z dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach został określony etapowo na podstawie przeprowadzonej analizy luki regulacyjnej w związku z wydaniem tej rekomendacji, z ostatecznym terminem jego zakończenia do dnia 31 grudnia 2021 r.

Organy Banku traktują Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych oraz Rekomendację Z jako istotne wytyczne programowe dla kształtowania polityki i strategii działania Banku, wprowadzając zbiór zasad i dobrych praktyk zawarty w niniejszej Polityce. Jednocześnie zobowiązują się przestrzegać zasad określonych w przywołanych dokumentach KNF, zgodnie z zasadą proporcjonalności i adekwatności, wynikającą ze skali, charakteru działalności oraz specyfiki Banku.

Przy opracowaniu niniejszej Polityki Polski Bank Spółdzielczy w Poznaniu, jako instytucja nadzorowana, podlegająca wymogom określonym w Wytycznych EBA i ESMA wziął pod uwagę następujące czynniki:

- 1) swój rozmiar działalności, mierzony w szczególności sumą bilansową Banku,
- 2) swoją organizację wewnętrzną, a w szczególności, iż Bank działa w formie spółdzielni na podstawie Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, Ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze oraz Ustawy z dnia 29 sierpnia 1992 r. Prawo bankowe,
- 3) charakter, skalę i stopień złożoności prowadzonej działalności, w szczególności fakt, iż wykonuje czynności bankowe objęte zezwoleniem organu nadzorczego oraz określone statutem Banku,
- 4) okoliczność, iż Bank jest emitentem obligacji notowanych na rynku Catalyst prowadzonym jako alternatywny system obrotu przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- 5) okoliczność, iż Bank ma statutową możliwość działania na terenie całego kraju,
- 6) okoliczność, iż Bank oferuje produkty kredytowe i depozytowe o nieznanym stopniu złożoności,
- 7) okoliczność, iż struktura organizacyjna obejmuje trzy piony, liczba zatrudnianych pracowników nie przekracza 150 osób,
- 8) okoliczność, iż Bank funkcjonuje jako bank spółdzielczy niezrzeszony oraz poza systemem ochrony instytucjonalnej, jednakże podejmuje działania mające na celu przystąpienie do jednego ze zrzeszeń oraz systemów ochrony.

Polityka Ładu Korporacyjnego i Wewnętrznego w Polskim Banku Spółdzielczym w Poznaniu stanowi zbiór zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne Banku w tym relacje z członkami Banku i klientami, organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Bank dąży do stosowania w jak najszerszym zakresie wytycznych określonych w Zasadach Ładu Korporacyjnego oraz Rekomendacji Z oraz uznaje, że odstępianie od stosowania określonych zasad w pełnym zakresie powinno być uzasadnione z punktu widzenia zasady proporcjonalności, a także jest możliwe tylko wówczas, gdy przepisy prawa powszechnie obowiązującego uniemożliwiają stosowanie się do danej zasady lub wprowadzenie danej zasady byłoby nadmiernie uciążliwe. W treści niniejszego dokumentu wyszczególnione zostały zasady stosowane przez Bank oraz te, do stosowania których Bank zobowiązuje się. Zasady, od których stosowania Bank odstąpił podaje się w Oświadczeniu Zarządu Banku wraz z uzasadnieniem.

Rozdział 1

Definicje

§ 1

Użyte w niniejszej Polityce pojęcia oznaczają:

- 1) **Bank** – Polski Bank Spółdzielczy w Poznaniu;
- 2) **Członek Rady Nadzorczej** – członek Rady Nadzorczej Polskiego Banku Spółdzielczego w Poznaniu;
- 3) **Członek Zarządu** – członek Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w Poznaniu;
- 4) **Kierownicy komórek kontroli wewnętrznej** – osoby na najwyższym szczeblu hierarchii, odpowiedzialne za skuteczne zarządzanie codziennym funkcjonowaniem niezależnych komórek ds. zarządzania ryzykiem, ds. zgodności i audytu wewnętrznego Polskiego Banku Spółdzielczego w Poznaniu;
- 5) **KNF** – Komisja Nadzoru Finansowego;
- 6) **Komórka zgodności** – komórka ds. zgodności w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dn. 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach, do której zgodnie ze strukturą organizacyjną Banku zaliczane jest Stanowisko ds. zgodności;
- 7) **Komórka ryzyka** – komórka odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie w zakresie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dn. 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach, do której zgodnie ze strukturą organizacyjną Banku zaliczany jest Zespół Ryzyka Bankowego;
- 8) **Kultura ryzyka** – obowiązujące w Banku normy, postawy i zachowania odnoszące się do świadomości ryzyka, podejmowania przez Bank ryzyka oraz zarządzania ryzykiem, a także mechanizmów kontrolnych kształtujących decyzje dotyczące ryzyka, wpływające na decyzje podejmowane przez kierownictwo i pracowników w trakcie bieżącej działalności oraz mające wpływ na podejmowane przez nich ryzyko;
- 9) **Kwalifikacje** – wykształcenie, wiedza, umiejętności i doświadczenie;
- 10) **Niezależność osądu** – wzorzec zachowania, przejawiający się w szczególności podczas dyskusji oraz podejmowania decyzji w ramach organów zarządzających, wymagany od każdego członka organu zarządzającego/nadzorującego, bez względu na to, czy uważa się go za „będącego niezależnym”, mający zapewnić aktywne zaangażowanie w obowiązki, podejmowanie własnych, rozsądnych, obiektywnych i niezależnych decyzji i opinii przy wykonywaniu funkcji i obowiązków członka organu zarządzającego/nadzorującego;

- 11) **Kluczowe funkcje w Banku** – zidentyfikowane, zgodnie z art. 22 aa ust. 10 Prawa bankowego, na podstawie stosownych polityk Banku, stanowiska organizacyjne, inne niż funkcje członków Rady Nadzorczej i Zarządu, z którymi związany jest zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności, umożliwiające wywieranie znaczącego wpływu na kierowanie Bankiem w rozumieniu pojęcia „osób pełniących najważniejsze funkcje”, o których mowa w Wytycznych w sprawie oceny odpowiedniości członków organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12) z dn. 21 marca 2018 r.;
- 12) **Polityka** – Polityka Ładu Korporacyjnego i Wewnętrznego w Polskim Banku Spółdzielczym w Poznaniu;
- 13) **Poziomy zarządzania** – ustanowiony na trzech poziomach, sposób organizacji funkcjonującego w Banku systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, określony w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dn. 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach;
- 14) **Pracownicy** – wszyscy pracownicy Banku oraz wszyscy członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 15) **Prawo bankowe** – Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe;
- 16) **Prawo spółdzielcze** – Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze;
- 17) **Rada Nadzorcza** – Rada Nadzorcza Polskiego Banku Spółdzielczego w Poznaniu, organ zarządzający pełniący funkcję kontrolną;
- 18) **Rekomendacja Z** – Rekomendacja dotycząca zasad ładu wewnętrznego w bankach, stanowiąca załącznik do uchwały Nr 289/2020 Komisji Nadzoru Finansowego z dn. 9 października 2020 r.;
- 19) **Sklonność do podejmowania ryzyka** – łączny poziom i rodzaje ryzyka, jakie Bank jest skłonny podejmować w ramach swojej zdolności do ponoszenia ryzyka, zgodnie z modelem działalności, w celu realizacji swoich celów strategicznych;
- 20) **Wytyczne EBA** – Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie zarządzania wewnętrznego;
- 21) **Zarząd** – Zarząd Polskiego Banku Spółdzielczego w Poznaniu, organ zarządzający pełniący funkcję wykonawczą;
- 22) **Zdolność do ponoszenia ryzyka** – maksymalny poziom ryzyka, jaki instytucja jest w stanie przyjąć, biorąc pod uwagę jej bazę kapitałową, możliwości zarządzania ryzykiem i mechanizmy kontrolne oraz ograniczenia regulacyjne.

Rozdział 2

Ogólne zasady dotyczące ładu korporacyjnego i zarządzania wewnętrznego w Banku

§ 2

1. Polityka jest wypełnieniem obowiązku zaimplementowania i przyjęcia przez Bank do realizacji zasad i dobrych praktyk określonych w:
 - 1) „Zasadach Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, które zostały określone w Uchwale nr 218/2014 Komisji Nadzoru Finansowego z dn. 22 lipca 2014 r., zwanych dalej Zasadami, z zastrzeżeniem ust. 2,
 - 2) Rekomendacji Z dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach, stanowiącej załącznik do Uchwały nr 289/2020 Komisji Nadzoru Finansowego z dn. 9 października 2020 r., zwanej dalej Rekomendacją Z,
 - 3) Wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego z dn. 21 marca 2018 r. w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBS/GL/2017/11).
2. Zasady, o których mowa w ust. 1 pkt 1 w zakresie dotyczącym wszystkich instytucji nadzorowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, stosowane są, jeżeli przepisy szczegółowe w randze ustawy lub rekomendacji organu nadzoru skierowanej do banków, nie stanowią inaczej. W przypadku, gdy zakres Rekomendacji pokrywa się z zakresem Zasad, pierwszeństwo mają postanowienia Rekomendacji, a w zakresie w niej nieuregulowanym, stosuje się Zasady.
3. Polityka stanowi jednocześnie dokument dotyczący zarządzania wewnętrznego w rozumieniu Wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego z dn. 21 marca 2018 r. w sprawie zarządzania wewnętrznego.
4. Celem Polityki jest usystematyzowanie wszystkich zasad i dobrych praktyk dotyczących obszarów ładu korporacyjnego i wewnętrznego oraz zapewnienie zgodności działania Banku z tymi zasadami, a tym samym eliminowanie niewłaściwych praktyk podwyższających ryzyko Banku lub negatywnie oddziałujących na reputację Banku.

§ 3

1. Bank wdrożył ład korporacyjny, na który składają się relacje wewnętrzne i zewnętrzne Banku, w tym relacje z członkami i klientami, organizacja Banku, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także zasady działania organów statutowych i ich współdziałania.
2. W Banku funkcjonuje zgodny z przepisami prawa, przejrzysty i skuteczny ład wewnętrzny, określony w Statucie Banku, niniejszej Polityce oraz przyjętym w Banku zhierarchizowanym systemie regulacji wewnętrznych, w szczególności strategii, polityk, procedur, zasad i instrukcji.
3. Na ład wewnętrzny w Banku składają się w szczególności:
 - 1) system zarządzania ryzykiem,
 - 2) organizacja Banku,
 - 3) zasady działania, uprawnienia, obowiązki i odpowiedzialność oraz wzajemne relacje Rady Nadzorczej, Zarządu i pracowników,

- 4) standardy postępowania Banku oraz zarządzanie konfliktami interesów na poziomie Banku,
- 5) polityka zlecania czynności na zewnątrz,
- 6) zasady wynagradzania w Banku,
- 7) polityka wprowadzania nowych produktów,
- 8) polityka informacyjna (ujawnień).

§ 4

Bank przestrzega wymogów prawa, w szczególności wynikających z przepisów:

- 1) Ustawy Prawo bankowe,
- 2) Ustawy Prawo spółdzielcze,
- 3) Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu i bankach zrzeszających,
- 4) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- 5) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2013/575/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych,
- 6) Rozporządzenia Delegowanego Komisji UE 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji,

oraz stosuje w swojej działalności wytyczne i zapisy rekomendacji wydanych przez stosowne organy nadzoru w szczególności przez KNF, a także uwzględnia indywidualne zalecenia wydane przez te organy.

Rozdział 3

Organizacja i struktura organizacyjna

§ 5

1. Organizacja Banku umożliwia osiągnięcie długoterminowych celów prowadzonej działalności.
2. Organizacja Banku obejmuje zarządzanie i sprawowanie kontroli, systemy sprawozdawczości wewnętrznej, przepływu i ochrony informacji oraz obiegu dokumentów, co zostało należycie uregulowane w odpowiednich regulacjach wewnętrznych.
3. Organizacja Banku znajduje odzwierciedlenie w strukturze organizacyjnej.
4. Bank zapewnia jawność struktury organizacyjnej uregulowanej w regulacjach wewnętrznych, poprzez zamieszczenie przynajmniej podstawowej struktury organizacyjnej na stronie internetowej: www.pbswpoznaniu.pl.

§ 6

1. Bank posiada przejrzystą oraz adekwatną do skali i charakteru prowadzonej działalności oraz podejmowanego ryzyka strukturę organizacyjną, w której podległość służbowa, zadania oraz zakres obowiązków i odpowiedzialności są wyraźnie przypisane i odpowiednio podzielone.
2. Struktura organizacyjna obejmuje i odzwierciedla cały obszar działalności Banku wyraźnie wyodrębniając każdą kluczową funkcję w obrębie wykonywanych zadań, przez co przyczynia się do zapewnienia oraz wykazania skutecznego i ostrożnego zarządzania Bankiem. Dotyczy to zarówno podziału zadań jak i odpowiedzialności pomiędzy członków Zarządu Banku, a także podziału zadań i odpowiedzialności pomiędzy komórki organizacyjne centrali, jednostki organizacyjne oraz poszczególne stanowiska albo zespoły.
3. Struktura organizacyjna Banku została określona w taki sposób, by nie zachodziły wątpliwości co do zakresu zadań i odpowiedzialności odpowiednich komórek organizacyjnych, jednostek organizacyjnych i stanowisk lub zespołów, a zwłaszcza, by nie dochodziło do nakładania się na siebie obowiązków i odpowiedzialności komórek organizacyjnych, jednostek organizacyjnych i stanowisk lub zespołów.
4. Struktura Banku nie utrudnia nadzoru nad ryzykiem oraz skutecznego zarządzania ryzykiem, ani także skutecznego nadzorowania Banku, a także zapewnia efektywne zarządzanie Bankiem, w tym w szczególności:
 - 1) planowanie, kierowanie zasobami ludzkimi oraz monitorowanie wyników,
 - 2) skuteczne i w odpowiednim czasie reagowanie na zmieniające się warunki zewnętrzne lub zdarzenia nagłe i nieoczekiwane,
 - 3) efektywny przepływ i ochronę informacji i dokumentów,
 - 4) skuteczną realizację zadań przez Radę Nadzorczą i Zarząd, w tym możliwość korzystania przez Radę z usług ekspertów zewnętrznych.
5. W Banku funkcjonują zasady wprowadzania zmian w strukturze organizacyjnej, tj. tworzenia nowych oraz zmiany lub likwidacji istniejących jednostek organizacyjnych, które projektuje i przyjmuje w formie uchwały oraz zapewnia ich realizację Zarząd Banku.

Rada Nadzorcza zatwierdza przyjęte przez Zarząd zasady oraz nadzoruje jego działania w zakresie ich realizacji. Zasady te powinny wynikać ze strategii zarządzania Bankiem oraz być zgodne i spójne ze skłonnością do podejmowania ryzyka i zdolnością ponoszenia tego ryzyka, a także innymi regulacjami wewnętrznymi Banku.

§ 7

Bank przestrzega wymogów wynikających z przepisów prawa oraz uwzględnia rekomendacje nadzorcze wydane przez odpowiednie organy nadzoru, w szczególności przez KNF oraz EBA (European Banking Authority), a także zobowiązania lub deklaracje składane wobec organów nadzoru oraz uwzględnia indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru.

§ 8

1. Bank określa własne cele strategiczne przy uwzględnieniu charakteru oraz skali prowadzonej działalności.

2. Organizacja Banku umożliwia osiąganie zakładanych strategicznych celów z uwzględnieniem konieczności efektywnego monitorowania ryzyka występującego w jego działalności.
3. Organizacja Banku umożliwia niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań w sytuacjach nagłych, gdy konieczne jest odstępnie lub nie jest możliwe realizowanie przyjętych celów strategicznych z powodu nieoczekiwanych zmian w otoczeniu gospodarczym lub prawnym Banku albo, gdy dalsza realizacja przyjętych celów może prowadzić do naruszenia norm określonych regulacjami dotyczącymi prowadzenia działalności przez Bank lub ustalonych zasad postępowania.
4. Organizacja Banku zapewnia, że:
 - 1) wykonywanie zadań z zakresu działalności Banku jest powierzane osobom posiadającym niezbędną wiedzę i umiejętności, nad którymi nadzór sprawują osoby posiadające także odpowiednie doświadczenie,
 - 2) przy określaniu zakresu powierzanych zadań brana jest pod uwagę możliwość właściwego i rzetelnego wykonania tych zadań na danym stanowisku,
 - 3) prawa pracowników są należycie chronione, a ich interesy należycie uwzględniane, w szczególności poprzez stosowanie przejrzystych i obiektywnych zasad zatrudniania i wynagradzania, oceny, a także nagradzania i awansu zawodowego.

§ 9

1. Zarząd Banku kształtuje strukturę organizacyjną Banku, jej ewolucje i ograniczenia, jak też zapewnia, aby ta struktura była uzasadniona i efektywna oraz nie cechowała się nadmierną lub nieodpowiednią złożonością, która nie miałaby jasnego uzasadnienia ekonomicznego ani celu prawnego lub mogłaby być wykorzystana w celach związanych z przestępczością finansową.
2. Tworzenie lub zmiany struktury organizacyjnej Banku, będą spójne w szczególności ze Statutem Banku, jako podstawowym aktem ustrojowym dotyczącym utworzenia i funkcjonowania Banku oraz sposobu działania jego organów.
3. Wymóg, o którym mowa w ust. 2 jest zachowany również w odniesieniu do innych dokumentów wewnętrznych związanych z organizacją i funkcjonowaniem poszczególnych komórek organizacyjnych i stanowisk centrali, a także jednostek terenowych i ich komórek organizacyjnych czy stanowisk lub grup stanowisk.
4. Pracownicy Banku mają zapewniony odpowiedni dostęp do informacji o zakresach uprawnień, obowiązkach i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych.
5. Zarząd w pełni zna i rozumie strukturę prawną, organizacyjną i operacyjną Banku oraz zapewnia jej zgodność z zatwierdzoną strategią biznesową i w zakresie ryzyka, jak też skłonnością do podejmowania ryzyka.
6. Zarząd i Rada Nadzorcza zapewnia zatwierdzanie prawidłowych strategii i polityki ustanawiania nowych struktur, zapewniając by ich liczba, wzajemne powiązania i transakcje między nimi nie utrudniały zarządzania wewnętrznego oraz skutecznego zarządzania ryzykiem i nadzoru nad nim.

§ 10

1. Bank wprowadza anonimowy sposób powiadamiania Zarządu lub Rady Nadzorczej o nadużyciach w Banku, zapewniający możliwość korzystania z tego narzędzia przez pracowników, za pośrednictwem określonego, niezależnego i autonomicznego kanału, bez obawy negatywnych konsekwencji ze strony kierownictwa i innych pracowników Banku.
2. Obowiązująca w Banku procedura dotycząca anonimowego sposobu powiadamiania o nadużyciach zawiera jasne reguły, zapewniające traktowanie informacji dotyczących osób zgłaszających i zgłaszanych oraz naruszenia jako poufnych, chroni pracowników, którzy zgłaszają obawy, przed represjami za ujawnienie naruszeń podlegających zgłoszeniu, a także zapewnia, aby zgłaszane potencjalne lub rzeczywiste naruszenia podlegały ocenie i przekazaniu na wyższy szczebel, w tym w stosownych przypadkach odpowiednim właściwym organom lub organom ścigania.
3. Procedura anonimowego powiadamiania zapewnia monitorowanie wyniku dochodzenia w sprawie zgłoszonego naruszenia oraz właściwe prowadzenie ewidencji zgłoszonych naruszeń.
4. Zarząd Banku przedstawia Radzie Nadzorczej Banku raporty dotyczące powiadomień o poważnych nadużyciach.

§ 11

Bank stosuje plany ciągłości działania mające na celu zapewnianie ciągłości działania i ograniczenia strat na wypadek poważnych zakłóceń w działalności Banku.

Rozdział 4

Relacja Banku z członkami Banku

§ 12

1. Bank prowadzi działalność w formie spółdzielni i w realizacji zadań kieruje się interesami członków Banku z poszanowaniem interesów klientów i z uwzględnieniem przepisów prawa, a w szczególności Prawa spółdzielczego oraz ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, a także postanowień Statutu.
2. Zgodność działania Banku ze Statutem podlega lustracji przeprowadzanej przez Związek Rewizyjny.
3. Bank przy prowadzeniu działalności bierze pod uwagę interesy wszystkich interesariuszy, o ile nie są one sprzeczne z interesami Banku.
4. Bank zapewnia członkom Banku właściwy dostęp do informacji, w szczególności w przypadku podejmowania decyzji przez Zebranie Przedstawicieli. Prawo członka do właściwego dostępu do informacji zagwarantowane jest w postanowieniach Statutu. Bank może odmówić członkowi Banku udostępnienia informacji w przypadkach określonych w Statucie Banku.

5. Przy udzielaniu informacji członkom Bank zapewnia ich rzetelność oraz kompletność nie stosując przy tym preferencji w stosunku do wybranych członków Banku.
6. Bank dąży do ułatwienia udziału wszystkim Członkom w Zebraniu Przedstawicieli oraz w Zebraniach Grup Członkowskich, między innymi poprzez zapewnienie możliwości udziału w posiedzeniach Zebrania Przedstawicieli i Zebrań Grup Członkowskich przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

§ 13

1. Członkowie Banku powinni współdziałać przy realizacji jego celów oraz zapewniają bezpieczeństwo działania Banku.
2. Członkowie Banku mogą wpływać na funkcjonowanie Banku wyłącznie poprzez decyzje Zebrania Przedstawicieli nie naruszając kompetencji pozostałych organów. Nieuprawnione wywieranie wpływu na Zarząd lub Radę Nadzorczą Banku będzie zgłoszone Komisji Nadzoru Finansowego.
3. Członkowie Banku w swych decyzjach powinni kierować się interesem Banku.
4. Zwołanie Zebrania Przedstawicieli w sytuacji, gdy wymaga tego dalsze prawidłowe funkcjonowanie Banku następuje niezwłocznie.
5. Członkowie Banku powinni efektywnie korzystać z narzędzi nadzoru właścicielskiego, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku. Organy Banku funkcjonują w taki sposób, by zapewniać rozdzielenie funkcji właścicielskich i zarządczych. Obecność członka Banku w Zarządzie wymaga ograniczenia w Radzie Nadzorczej Banku jego roli i podmiotów powiązanych z takim członkiem Banku (w szczególności rodzinnie lub gospodarczo, poza udziałem w Banku), w celu uniknięcia obniżenia efektywności nadzoru wewnętrznego.
6. W skład Rady Nadzorczej nie mogą wchodzić osoby pozostające z Członkami Zarządu lub kierownikami bieżącej działalności gospodarczej Banku w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej i w drugim stopniu linii bocznej.
7. Konflikty powstające pomiędzy członkami Banku powinny być rozwiązywane niezwłocznie, aby nie dochodziło do naruszania interesu Banku i jego klientów.

§ 14

1. Członkowie Banku nie będący członkami Zarządu Banku, nie mogą ingerować w sposób sprawowania zarządu, w tym prowadzenie spraw przez Zarząd Banku.
2. Wprowadzanie uprawnień osobistych lub innych szczególnych uprawnień dla członków Banku powinno być uzasadnione i służyć realizacji istotnych celów działania Banku. Posiadanie takich uprawnień przez członków Banku powinno być odzwierciedlone w podstawowym akcie ustrojowym Banku.
3. Uprawnienia członków Banku nie powinny prowadzić do utrudnienia prawidłowego funkcjonowania organów Banku lub dyskryminacji pozostałych członków Banku.
4. Członkowie Banku nie powinni wykorzystywać swojej pozycji do podejmowania decyzji prowadzących do przeniesienia aktywów z Banku do innych podmiotów, a także do nabycia lub zbycia albo zawierania innych transakcji powodujących rozporządzenie przez Bank jego

majątkiem na warunkach innych niż rynkowe, czy też z narażeniem bezpieczeństwa lub interesu Banku.

§ 15

1. Bank wprowadził do Statutu zapis dający Zarządowi uprawnienia do wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały, w przypadku wystąpienia przesłanek określonych w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.
2. Decyzje w zakresie wypłaty dywidendy uzależnione są od potrzeby utrzymania odpowiedniego poziomu kapitałów własnych oraz realizacji strategicznych celów Banku, a także uwzględniają rekomendacje i indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru.
3. Zasady polityki dywidendowej uchwalone przez Zarząd i zatwierdzone przez Radę Nadzorczą uwzględniają potrzebę utrzymania odpowiedniego poziomu kapitałów oraz realizację celów strategicznych Banku. Ponadto Bank stosuje ogólne zasady polityki podziału nadwyżki bilansowej, przyjęte przez Zebranie Przedstawicieli za dany rok obrotowy.

§ 16

1. Przeprowadzanie transakcji z podmiotem powiązany powinno być uzasadnione interesem Banku i powinno być dokonane w sposób transparentny.
2. Transakcje z podmiotami powiązanymi, które w istotny sposób wpływają na sytuację finansową lub prawną Banku lub prowadzą do nabycia lub zbycia albo innego rozporządzenia znacznym majątkiem wymagają zasięgnięcia opinii organu nadzorującego. Jeśli członkowie organu nadzorującego zgłoszą zdanie odrębne, informacje oraz powody zgłoszenia zdania odrębnego zamieszcza się w protokole.
3. W przypadku, gdy decyzję o transakcji z podmiotem powiązany podejmuje organ stanowiący, wszyscy członkowie Banku powinni posiadać dostęp do wszelkich informacji niezbędnych dla oceny warunków, na jakich jest ona przeprowadzana oraz jej wpływu na sytuację Banku.

Rozdział 5

Zarząd

§ 17

1. Zarząd ponosi ostateczną i ogólną odpowiedzialność za Bank oraz określa zasady zarządzania w Banku, które zapewniają skuteczne i ostrożne zarządzanie Bankiem, nadzoruje wdrożenie tych zasad oraz jest za to wdrożenie odpowiedzialny.
2. Zarząd Banku jest odpowiedzialny za wprowadzenie ładu wewnętrznego w Banku oraz zapewnienie jego przestrzegania, a także za dokonywanie okresowej, co najmniej raz w roku, oceny i weryfikacji, mających na celu dostosowanie ładu do zmieniającej się sytuacji wewnętrznej i otoczenia Banku. Zarząd Banku powinien informować Radę Nadzorczą

o wynikach przeprowadzonej oceny oraz o wszelkich istotnych zdarzeniach mogących mieć wpływ na funkcjonowanie ładu wewnętrznego w Banku.

3. Zarząd ponosi odpowiedzialność w szczególności za:
 - 1) opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania Bankiem, w tym ogólnych celów działania w średnim i długim okresie, jak również planów działania obejmujących konkretne zadania mające prowadzić do realizacji tych celów (planowanie); Zarząd regularnie omawia wdrażanie i odpowiedniość strategii z Radą Nadzorczą,
 - 2) zaprojektowanie i wdrożenie organizacji Banku, w tym ustalenie struktury organizacyjnej,
 - 3) decydowanie o sposobie wykonywania zadań, nadzorowanie i kontrolowanie procesu wykonywania zadań oraz rozstrzyganie wyłaniających się problemów (kierowanie bieżącą działalnością Banku),
 - 4) przegląd i analizę uzyskiwanych wyników, ustalanie ewentualnych nieprawidłowości i wyciąganie na tej podstawie wniosków praktycznych dla dalszej działalności (kontrola).
4. Delegowanie określonych kompetencji na niższe szczeble kierownicze nie zwalnia Zarządu z odpowiedzialności za zarządzanie Bankiem w ramach tych kompetencji.
5. Zarząd aktywnie angażuje się w działalność Banku i podejmuje decyzje w prawidłowy i świadomy sposób.
6. Zarząd dokonując osądu i podejmując decyzje konstruktywnie kwestionuje oraz krytycznie ocenia przedstawiane mu propozycje, wyjaśnienia i informacje.
7. Zarząd składa kompleksowe sprawozdania i informuje regularnie bez zbędnej zwłoki Radę Nadzorczą o elementach istotnych dla oceny sytuacji, ryzyku i wydarzeniach mających wpływ lub mogących mieć wpływ na działanie Banku.

§ 18

1. Zarząd Banku ma charakter kolegialny.
2. Bank posiada stosowne regulacje wewnętrzne dotyczące powoływania i odwoływania członków Zarządu, zatwierdzone przez Radę Nadzorczą.
3. Członkowie Zarządu Banku posiadają kompetencje do prowadzenia spraw Banku wynikające z:
 - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
 - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
 - 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych funkcji.
4. Każdy z członków Zarządu Banku daje rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków, a także wykazuje zdolność do poświęcania wystarczającej ilości czasu na wykonywanie swoich obowiązków w Banku i nie łączy nadmiernej ilości stanowisk lub funkcji poza Bankiem.
5. Członkowie Zarządu, podlegają ocenie odpowiedniości przez Radę Nadzorczą, na zasadach określonych w procedurze oceny odpowiedniości Członków Zarządu Banku.

6. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków Zarządu Banku dopełniają się w taki sposób, aby możliwe było zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegiального zarządzania Bankiem.
7. W składzie Zarządu Banku zapewniony jest udział osób, które władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego, niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem na polskim rynku finansowym.
8. Bank realizuje powyższe zasady poprzez stosowanie przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz wytycznych, rekomendacji i zaleceń, określonych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego oraz Komisję Nadzoru Finansowego, regulujących tą materię, z zachowaniem zasady proporcjonalności.

§ 19

1. Zarząd Banku działając w interesie Banku ma na względzie cele oraz zasady prowadzenia działalności przez Bank określone przez przepisy prawa, regulacje wewnętrzne oraz rekomendacje nadzorcze.
2. Zarząd Banku realizując przyjętą strategię działalności kieruje się bezpieczeństwem Banku.
3. Zarząd Banku jest jedynym uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzanie działalnością Banku.
4. Zarządzanie działalnością Banku obejmuje w szczególności funkcje prowadzenia spraw, planowania, organizowania, decydowania, kierowania oraz kontrolowania działalności Banku.

§ 20

1. Obowiązki i uprawnienia Zarządu są jasno określone w formie pisemnej.
2. Do obowiązków Zarządu należy w szczególności ustalanie i wdrażanie:
 - 1) ogólnej strategii biznesowej Banku;
 - 2) ogólnej strategii w zakresie ryzyka, w tym skłonności Banku do podejmowania ryzyka oraz jej ram zarządzania ryzykiem, a także środków zapewniających, aby Zarząd poświęcał wystarczająco dużo czasu na zagadnienia związane z ryzykiem;
 - 3) odpowiednich i skutecznych ram zarządzania oraz kontroli wewnętrznej, obejmujących jasną strukturę organizacyjną i dobrze funkcjonujące niezależne wewnętrzne komórki ds. zarządzania ryzykiem, ds. zgodności, które dysponują wystarczającymi uprawnieniami, statusem i zasobami, aby móc wykonywać swoje funkcje;
 - 4) wielkości, rodzajów oraz struktury kapitału wewnętrznego i funduszy własnych wystarczających do odpowiedniego pokrycia ryzyka podejmowanego przez Bank;
 - 5) celów zarządzania płynnością Banku;
 - 6) polityki wynagrodzeń;
 - 7) procesu wyboru i oceny kwalifikacji osób pełniących najważniejsze funkcje;
 - 8) kultury ryzyka odnoszącej się do świadomości ryzyka i zachowań związanych z podejmowaniem ryzyka w Banku;
 - 9) kultury języka, kultury korporacyjnej i wartości, które promują odpowiedzialne i etyczne postępowanie;

- 10) polityki przeciwdziałania konfliktom interesów na poziomie instytucjonalnym;
- 11) zasad mających na celu zapewnienie rzetelności systemów rachunkowości i sprawozdawczości finansowej.
3. Zarząd okresowo informuje Radę Nadzorczą o stanie realizacji strategii zarządzania Bankiem i strategii zarządzania ryzykiem oraz najważniejszych kwestiach z tym związanych, a także regularnie, a w razie potrzeby niezwłocznie, informuje o zdarzeniach i okolicznościach istotnych dla oceny sytuacji Banku.
 4. W składzie Zarządu Banku jest wyodrębniona funkcja Prezesa Zarządu kierującego pracami tego organu.
 5. Prezes Zarządu przyczynia się do efektywnego przepływu informacji w ramach Zarządu oraz pomiędzy Zarządem a Radą Nadzorczą oraz jest odpowiedzialny za ogólne skuteczne funkcjonowanie Zarządu.
 6. Prezes Zarządu zachęca do otwartej i krytycznej dyskusji, sprzyja takiej dyskusji oraz zapewnia możliwość wyrażania i omawiania odmiennych poglądów w ramach procesu decyzyjnego.
 7. Prezes Zarządu ustala porządek posiedzeń i zapewnia priorytetowe poruszanie kwestii strategicznych, a także zapewnia otrzymywanie przez Członków Zarządu dokumentów i informacji z wystarczającym wyprzedzeniem przed posiedzeniami.
 8. Członkowie Zarządu Banku ponoszą kolegiąlną odpowiedzialność za decyzje zastrzeżone do kompetencji Zarządu, niezależnie od wprowadzenia wewnętrznego podziału odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności Banku pomiędzy członków Zarządu lub delegowania określonych uprawnień na niższe szczeble kierownicze.
 9. Wszyscy członkowie organu zarządzającego są na bieżąco informowani o ogólnej działalności Banku, jego sytuacji finansowej i pod względem ryzyka, z uwzględnieniem środowiska gospodarczego, a także o podejmowanych decyzjach mających znaczny wpływ na działalność Banku.
 10. Wewnętrzny podział odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności Banku pomiędzy członków Zarządu Banku dokonywany jest w sposób przejrzysty i jednoznaczny oraz został odzwierciedlony w regulacjach wewnętrznych. Podział ten nie prowadzi do zbędnego nakładania się kompetencji członków Zarządu Banku lub wewnętrznych konfliktów interesów.
 11. Wewnętrzny podział odpowiedzialności pomiędzy członków Zarządu Banku nie prowadzi do sytuacji, w której określony obszar działalności Banku nie jest przypisany do żadnego członka organu zarządzającego.

§ 21

1. Posiedzenia Zarządu Banku odbywają się w języku polskim.
2. Protokół oraz treść podejmowanych uchwał lub innych istotnych postanowień Zarządu Banku sporządzane są w języku polskim.

§ 22

1. Pełnienie funkcji członka Zarządu powinno stanowić główny obszar aktywności zawodowej członka Zarządu. Dodatkowa aktywność zawodowa członka Zarządu poza Bankiem nie

powinna prowadzić do takiego zaangażowania czasu i nakładu pracy, aby negatywnie wpływała na wykonywanie funkcji członka Zarządu.

2. Członek Zarządu Banku nie powinien być w szczególności członkiem organów innych podmiotów, jeżeli czas poświęcony na wykonywanie funkcji w innych podmiotach uniemożliwiałby mu rzetelne wykonywanie obowiązków w Banku.
3. Członek Zarządu Banku powinien powstrzymać się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub miałaby negatywny wpływ na jego reputację jako członka Zarządu Banku
4. Zasady ograniczania konfliktu interesów zostały określone w odpowiedniej regulacji wewnętrznej określającej między innymi zasady identyfikacji, zarządzania oraz zapobiegania konfliktom interesów, a także zasady wyłączania członka Zarządu w przypadku zaistnienia konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia.

§ 23

W przypadku niepełnego składu Zarządu Banku, Rada Nadzorcza Banku podejmuje odpowiednie działania w celu jego niezwłocznego uzupełnienia. Minimalna i maksymalna liczba członków Zarządu określona jest w postanowieniach Statutu.

Rozdział 6

Rada Nadzorcza

§ 24

1. Członkowie Rady Nadzorczej Banku posiadają kompetencje do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania Banku wynikające z:
 - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych lub stopni naukowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
 - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
 - 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych funkcji.
2. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków kolegialnej Rady Nadzorczej Banku uzupełniają się w taki sposób, aby umożliwić zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegialnego sprawowania nadzoru nad wszystkimi obszarami działania Banku.
3. Każdy z członków Rady Nadzorczej Banku daje rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków.
4. Ocena członków Rady Nadzorczej dokonywana jest w oparciu o obowiązującą w Banku politykę oceny odpowiedniości Rady Nadzorczej.
5. W składzie Rady Nadzorczej Banku wszystkie osoby władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego, niezbędnymi w nadzorowaniu Banku na polskim rynku finansowym.
6. Bank realizuje powyższe zasady poprzez stosowanie przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz wytycznych, rekomendacji i zaleceń, określonych przez Europejski

Urząd Nadzoru Bankowego oraz Komisję Nadzoru Finansowego, regulujących tą materię, z zachowaniem zasady proporcjonalności.

§ 25

1. Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad sprawami Banku kierując się przy wykonywaniu swoich zadań dbałością o prawidłowe i bezpieczne działanie Banku.
2. Rada Nadzorcza monitoruje i konstruktywnie kwestionuje strategię działania Banku oraz nadzoruje przestrzeganie przez Zarząd polityk, a także zatwierdza te polityki, jeżeli taki obowiązek wynika z postanowień Statutu lub regulacji wewnętrznych obowiązujących w Banku.
3. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem ładu wewnętrznego w Banku oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność w poszczególnych elementach tego ładu.
4. W powiązaniu z oceną systemu kontroli wewnętrznej, systemu zarządzania ryzykiem oraz przestrzegania zasad ładu korporacyjnego i innych standardów rynkowych stosowanych w Banku, co najmniej raz w roku, Rada Nadzorcza dokonuje oceny ładu wewnętrznego i korporacyjnego w kontekście zmian czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na Bank.
5. Rada Nadzorcza w ramach pełnionych funkcji zobowiązana jest w szczególności:
 - 1) nadzorować i monitorować proces podejmowania decyzji przez kierownictwo oraz jego działania, jak też zapewnić skuteczny nadzór nad Zarządem, w tym monitorowanie oraz kontrolę jego indywidualnych i zbiorowych wyników, jak też realizacji strategii i celów Banku;
 - 2) konstruktywnie kwestionować i krytycznie oceniać propozycje oraz informacje dostarczane przez Zarząd, a także jego decyzje;
 - 3) uwzględniając zasadę proporcjonalności, należycie wypełniać obowiązki i rolę Komitetu Audytu;
 - 4) zapewnić i okresowo oceniać skuteczność ram zarządzania wewnętrznego Banku oraz podejmować odpowiednie kroki w celu usunięcia wszelkich stwierdzonych uchybień;
 - 5) nadzorować i monitorować konsekwentne wdrażanie celów strategicznych Banku, jego struktury organizacyjnej i strategii w zakresie ryzyka, w tym jego skłonności do podejmowania ryzyka oraz ram zarządzania ryzykiem i innych obszarów polityki (np. polityki wynagrodzeń), a także zasad ujawniania informacji;
 - 6) monitorować konsekwentne wdrażanie kultury ryzyka w Banku;
 - 7) nadzorować wdrażanie i utrzymywanie kodeksu postępowania lub podobnych skutecznych zasad w celu określenia faktycznych i potencjalnych konfliktów interesów, zarządzania nimi oraz ich minimalizacji.
6. Rada Nadzorcza Banku posiada możliwość podejmowania na bieżąco niezbędnych czynności nadzorczych w szczególności w zakresie realizacji przyjętych celów strategicznych lub istotnych zmian poziomu ryzyka lub materializacji istotnych ryzyk w działalności Banku, a także w zakresie sprawozdawczości finansowej, w tym wprowadzania istotnych zmian w polityce rachunkowości mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej.

7. Rada Nadzorcza Banku oraz poszczególni jej członkowie przy wykonywaniu nadzoru kierują się obiektywną oceną i osądem.

§ 26

1. Skład liczebny Rady Nadzorczej Banku jest adekwatny do charakteru i skali prowadzonej przez Bank działalności.
2. Bank zapewnia odpowiedni skład Rady Nadzorczej oraz posiada zatwierdzoną przez Zebranie Przedstawicieli regulację wewnętrzną odnoszącą się do powoływania i odwoływania członków Rady Nadzorczej.
3. W składzie Rady Nadzorczej Banku wyodrębniona jest funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami Rady Nadzorczej. Przy wyborze przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku, oprócz kwalifikacji i reputacji osobistej, uwzględnia się doświadczenie oraz umiejętności prowadzenia posiedzeń i organizowania pracy organu kolegialnego.
4. Rada Nadzorcza powołuje spośród siebie Prezydium.
5. W ramach Rady Nadzorczej funkcjonuje Komitet Audytu.
6. Skład Komitetu Audytu odpowiada wymaganiom Ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.
7. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu Audytu reguluje Regulamin działalności Komitetu Audytu oraz Ustawa z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

§ 27

1. Do składu Rady Nadzorczej wybierani są członkowie Banku, zgodnie z Prawem spółdzielczym.
2. Członkowie Rady Nadzorczej, w tym członkowie Komitetu Audytu, podlegają ocenie odpowiedniości oraz niezależności przez organ dokonujący ich wyboru, na zasadach określonych w polityce oceny odpowiedniości Rady Nadzorczej Banku.
3. W składzie Rady Nadzorczej powinien być zapewniony odpowiedni udział członków niezależnych. Niezależność przejawia się przede wszystkim brakiem bezpośrednich i pośrednich powiązań z Bankiem, członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, znaczącymi członkami Banku i podmiotami z nimi powiązanymi.
4. W szczególności niezależnością powinni cechować się członkowie Komitetu Audytu lub członkowie Rady Nadzorczej, którzy posiadają kompetencje z dziedziny rachunkowości lub rewizji finansowej.
5. Jeśli członkowie Rady Nadzorczej Banku zgłoszą zdanie odrębne, informację oraz powody zgłoszenia zamieszcza się w protokole.
6. Komitet Audytu lub Rada Nadzorcza Banku w ramach monitorowania wykonywania czynności rewizji finansowej uzgadnia zasady przeprowadzania czynności przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, w tym w zakresie proponowanego planu czynności.
7. Komitet Audytu lub Rada Nadzorcza Banku podczas przedstawiania wyników czynności rewizji finansowej przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych wyraża swoją opinię o sprawozdaniu finansowym, którego dotyczą czynności rewizji finansowej.

8. Współpraca Komitetu Audytu i Rady Nadzorczej Banku z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych jest udokumentowana. Rozwiązanie umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych poddane jest ocenie Rady Nadzorczej Banku, która informację o przyczynach tego rozwiązania zamieszcza w corocznym raporcie zawierającym ocenę sprawozdań finansowych Banku.
9. Bank wprowadził politykę wyboru firmy audytorskiej do badania sprawozdań finansowych, a Rada Nadzorcza dokonuje wyboru firmy audytorskiej z uwzględnieniem rekomendacji Komitetu Audytu oraz upoważnia Zarząd do zawarcia umowy z firmą audytorską.

§ 28

1. Każdy z członków Rady Nadzorczej Banku powinien wykonywać swoją funkcję w sposób aktywny, wykazując się niezbędnym poziomem zaangażowania w pracę Rady Nadzorczej.
2. Niezbędny poziom zaangażowania przejawia się w poświęcaniu czasu w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań Rady Nadzorczej Banku.
3. Pozostała aktywność zawodowa członka Rady Nadzorczej Banku nie odbywa się z uszczerbkiem dla jakości i efektywności sprawowanego nadzoru.
4. Członek Rady Nadzorczej Banku powstrzymuje się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstania konfliktu interesów lub w inny sposób wpływać negatywnie na jego reputację jako członka Rady Nadzorczej Banku.
5. Zasady ograniczania konfliktu interesów określone są w odpowiednich regulacjach wewnętrznych określających między innymi zasady identyfikacji, zarządzania oraz zapobiegania konfliktom interesów, a także zasady wyłączenia członka Rady Nadzorczej Banku w przypadku zaistnienia konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia.

§ 29

1. Nadzór wykonywany przez Radę Nadzorczą Banku ma charakter stały, a posiedzenia Rady Nadzorczej Banku odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż co dwa miesiące.
2. W przypadku stwierdzenia w toku wykonywania nadzoru nadużyć, poważnych błędów, w tym mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej lub innych poważnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu Banku, Rada Nadzorcza podejmuje odpowiednie działania, w szczególności powinna zażądać od Zarządu Banku wyjaśnień i zalecić mu wprowadzenie skutecznych rozwiązań przeciwdziałających wystąpieniu podobnych nieprawidłowości w przyszłości.
3. Rada Nadzorcza Banku, jeżeli jest to niezbędne dla sprawowania prawidłowego i efektywnego nadzoru, może wystąpić do Zarządu Banku o powołanie wybranego podmiotu zewnętrznego w celu przeprowadzenia określonych analiz lub zasięgnięcia jego opinii w określonych sprawach.

§ 30

W przypadku niepełnego składu Rady Nadzorczej Banku, mniejszego niż minimalna liczba członków wskazana w Statucie, konieczne jest zwołanie Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli w celu niezwłocznego uzupełnienia składu Rady Nadzorczej.

§ 31

Rada Nadzorcza Banku będzie dokonywała regularnej oceny stosowania zasad wprowadzonych niniejszym dokumentem, a wyniki tej oceny będą udostępniane na stronie internetowej Banku oraz przekazywane pozostałym organom Banku.

Rozdział 7

Polityka w zakresie outsourcingu

§ 32

1. W Banku funkcjonuje Polityka zarządzania ryzykiem outsourcingu oraz Zasady zarządzania ryzykiem outsourcingu, uwzględniające wymogi określone w Wytycznych EBA w sprawie outsourcingu (EBA/GL/2019/02) z dnia 25 lutego 2019 r.
2. Polityka w zakresie outsourcingu uwzględnia wpływ outsourcingu na działalność Banku oraz na poszczególne rodzaje ryzyka (np. ryzyko operacyjne, w tym prawne i informatyczne; ryzyko utraty reputacji; oraz ryzyko koncentracji), a także rozwiązania w zakresie sprawozdawczości i monitorowania, które należy wdrażać od etapu rozważania umowy outsourcingowej do zakończenia jej obowiązywania (w tym podczas analizy kosztów i korzyści outsourcingu, zawierania umowy outsourcingowej, realizacji umowy do chwili jej wygaśnięcia, wdrażania planów awaryjnych i strategii wyjścia).
3. Bank pozostaje w pełni odpowiedzialny za wszystkie usługi i rodzaje działalności podlegające outsourcingowi oraz wynikające z nich decyzje kierownictwa, Zarząd zapewnia nadzór nad czynnościami zleconymi na zewnątrz, w tym nad czynnościami, których wykonywanie zostało powierzone podmiotom zewnętrznym na podstawie art. 6a-6d Prawa bankowego.
4. Outsourcing nie utrudnia skutecznego nadzoru inspekcyjnego lub analitycznego nad Bankiem oraz nie narusza żadnych ograniczeń nadzorczych dotyczących usług i działalności.
5. Bank posiada regulacje wewnętrzne w zakresie czynności zleconych na zewnątrz, w tym w szczególności dotyczące:
 - 1) monitoringu sposobu realizacji czynności zleconych na zewnątrz oraz przestrzegania regulacji wewnętrznych oraz procedur wewnętrznych Banku przez podmioty zewnętrzne,
 - 2) przeprowadzania okresowej oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów zewnętrznych,
 - 3) zapewniania informacji dotyczącej czynności zleconych na zewnątrz w systemie informacji zarządczej.
6. Zarząd Banku odpowiada za opracowanie zasad zlecania czynności na zewnątrz, w tym powierzania wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym, w szczególności w zakresie powierzania czynności, o których mowa w art. 6a ust. 1 pkt 1 lit. a-l Prawa bankowego. Zasady te w szczególności obejmują:

- 1) monitorowanie skuteczności wewnętrznych systemów kontroli jakości i zarządzanie ryzykiem Banku,
 - 2) proces podejmowania decyzji odnośnie zlecenia czynności na zewnątrz, z uwzględnieniem analizy korzyści i zagrożeń, w tym transparentności i niezależności doboru podmiotów zewnętrznych,
 - 3) kryteria doboru podmiotów zewnętrznych, w tym rozwiązania techniczne i organizacyjne, o których mowa w art. 6c ust. 4 pkt 5 Prawa bankowego, zapewniające bezpieczne i prawidłowe wykonywanie czynności zleconych na zewnątrz, z uwzględnieniem posiadania przez usługodawcę odpowiednich standardów etycznych lub kodeksów postępowania,
 - 4) podział kompetencji odnośnie zawierania umów z podmiotami zewnętrznymi, w zakresie czynności zleconych na zewnątrz oraz zmian tych umów,
 - 5) plany działania zapewniające ciągłe i niezakłócone wykonywanie czynności, na wypadek przedterminowego zakończenia współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w zakresie czynności zleconych na zewnątrz, zapewniające minimalizację negatywnych skutków dla działalności Banku, w tym możliwość zapewnienia kontynuacji wykonywania czynności zleconych na zewnątrz przez inne placówki podmiotu zewnętrznego lub oddziały własne Banku oraz udzielenie klientom Banku informacji o niedostępności placówki oraz miejscu, gdzie może zostać obsłużony.
7. Zarząd Banku, nie rzadziej niż raz na pół roku w przypadku zlecenia na zewnątrz funkcji uznanych za krytyczne lub istotne według Wytocznych EBA w sprawie outsourcingu, raportuje Radzie Nadzorczej, informacje odnośnie oceny realizacji umów w zakresie prawidłowości i zgodności z przepisami i regulacjami wewnętrznymi oraz jakości i terminowości czynności zleconych na zewnątrz.
8. Przy wyborze istotnego dostawcy usług zewnętrznych lub w przypadku outsourcingu usług, Bank winien uwzględnić, czy usługodawca ustanowił odpowiednie standardy etyczne lub kodeks postępowania.

Rozdział 8

Kultura ryzyka i standardy etyczne

§ 33

1. W Banku funkcjonuje zintegrowana, obejmująca całość działalności Banku, kultura ryzyka oparta na pełnym zrozumieniu i całościowym oglądzie ryzyka, na jakie Bank jest narażony oraz sposobu zarządzania nim, uwzględniając skłonność do podejmowania ryzyka.
2. Bank rozwija kulturę ryzyka poprzez wdrażanie polityki, komunikacji i szkoleń dla pracowników dotyczących strategii i profilu Banku, a także dostosowuje komunikację i szkolenia dla pracowników w celu uwzględnienia obowiązków tych pracowników w zakresie podejmowania ryzyka i zarządzania nim.
3. Pracownicy powinni mieć pełną świadomość swoich obowiązków związanych z zarządzaniem ryzykiem.

4. Kultura ryzyka obejmuje w szczególności: znajomość i zrozumienie podstawowych wartości Banku przez pracowników na wszystkich szczeblach, a także świadomość odpowiedzialności za swoje działania związane z zachowaniem Banku w zakresie podejmowania ryzyka, skuteczną komunikację i krytykę pomiędzy pracownikami, a także stosowanie odpowiednich zachęt w dostosowywaniu zachowań w zakresie podejmowania ryzyka do profilu ryzyka Banku i jego długoterminowych interesów.

§ 34

1. Zarząd przyjmuje wysokie standardy etyczne i zawodowe, które kształtują wśród pracowników Banku odpowiedzialne i etyczne postawy oraz mają na celu zminimalizowanie ryzyka, na jakie narażony jest Bank, w szczególności ryzyka operacyjnego i utraty reputacji, które mogą wywierać znaczący niekorzystny wpływ na rentowność i stabilność Banku w wyniku kar pieniężnych, kosztów postępowań sądowych, ograniczeń nałożonych przez właściwe organy, innych konsekwencji finansowych i karnych, a także utraty wartości marki i zaufania konsumentów, a także dokłada wszelkich starań by były przestrzegane i upowszechniane przez pracowników.
2. Wysokie standardy etyczne i zawodowe określają, które działania czy standardy postępowania są pożądane, a które nieakceptowane.
3. Wartości, którymi kieruje się Bank w swojej działalności, stanowią fundament dla budowania skutecznego ładu wewnętrznego w Banku.
4. Bank monitoruje zgodność z przyjętymi standardami oraz zapewnia ich przestrzeganie i świadomość przez pracowników poprzez wprowadzenie jasnej i udokumentowanej polityki przestrzegania wysokich standardów etycznych i zawodowych, jak również zapewnienie odpowiednich szkoleń pracowników z tego zakresu.
5. Zarząd Banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą o wynikach przeprowadzonej oceny przestrzegania zasad etyki w Banku.

Rozdział 9

Konflikt interesów

§ 35 .

1. W Banku obowiązuje odpowiednia i skuteczna Polityka, mająca na celu identyfikację i ocenę rzeczywistych oraz potencjalnych konfliktów interesów na poziomie instytucjonalnym, zarządzania nimi i ich minimalizacji lub zapobiegania im, opracowana, ustanowiona i zatwierdzona przez Zarząd i Radę Nadzorczą.
2. Polityka zarządzania konfliktami interesów określa w szczególności zasady identyfikacji konfliktów interesów, mechanizmy kontrolne służące zapobieganiu konfliktom interesów i minimalizowaniu ryzyka ich występowania, zasady monitorowania konfliktów interesów oraz raportowanie o nich.
3. Niezależnie od przyjętych w tym zakresie regulacji, Bank w ramach swoich zasad organizacyjnych i administracyjnych podejmuje odpowiednie kroki w celu wykluczenia

niekorzystnego wpływu konfliktów interesów na interesy ich klientów, w szczególności poprzez:

- 1) odpowiedni podział obowiązków, np. powierzenie czynności będących w konflikcie w związku z przetwarzaniem transakcji lub świadczeniem usług różnym osobom bądź powierzenie odpowiedzialności za nadzór i sprawozdawczość w odniesieniu do czynności będących w konflikcie różnym osobom;
- 2) ustanowienie barier informacyjnych, np. przez fizyczne rozdzielenie określonych linii biznesowych lub jednostek;
- 3) ustanowienie odpowiednich procedur w odniesieniu do transakcji dokonywanych z jednostkami powiązanymi, np. wymogu, aby były one dokonywane na zasadach rynkowych;
- 4) zapobieganie wywieraniu niewłaściwego wpływu na daną działalność w obrębie Banku, przez osoby aktywne w zakresie tych działań również poza Bankiem.

§ 36

1. Obowiązująca w Banku polityka zarządzania konfliktami interesów obejmuje w szczególności relacje, umowy i transakcje z podmiotami powiązanymi oraz między Bankiem a:
 - 1) klientami w rezultacie modelu handlowego lub różnych usług oferowanych przez Bank i prowadzonej przez niego działalności,
 - 2) członkami,
 - 3) członkami Rady Nadzorczej i Zarządu,
 - 4) pracownikami,
 - 5) istotnymi dostawcami lub partnerami biznesowymi.
2. W ramach przyjętej polityki zarządzania konfliktami interesów, Bank w szczególności uwzględnia sytuacje, gdy w ramach Rady Nadzorczej lub Zarządu albo pomiędzy członkami obu organów oraz pozostałymi pracownikami Banku, występują relacje pozasłużbowe, związane np. z pokrewieństwem lub powinowactwem i nie dopuszcza do sytuacji, w których ze względu na powiązania personalne łączące poszczególnych pracowników, niezbędna dla rzetelnego wykonywania powierzonych im zadań niezależność osądu i decyzji mogłaby być zagrożona.

§ 37

Rada Nadzorcza i Zarząd Banku zapewniają publiczne ujawnianie odpowiednich informacji dotyczących przyjętej w Banku polityki zarządzania konfliktami interesów, z wyłączeniem danych prawnie chronionych, w tym tajemnicy bankowej lub tajemnicy przedsiębiorstwa oraz danych osobowych.

Rozdział 10

Polityka wynagradzania

§ 38

1. Przyjęte przez Bank zasady wynagradzania mają na celu wspierać:

- 1) prawidłowe i skuteczne zarządzanie ryzykiem i nie zachęcać do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zatwierdzony przez Radę Nadzorczą apetyt na ryzyko,
 - 2) realizację strategii zarządzania Bankiem i strategii zarządzania ryzykiem oraz ograniczanie konfliktu interesów.
2. Bank prowadzi przejrzystą i zrozumiałą politykę wynagradzania, której zasady określone są w odpowiednich wewnętrznych aktach prawnych Banku, w szczególności:
 - 1) Polityce wynagrodzeń,
 - 2) Regulaminie wynagradzania pracowników Banku uchwalanym przez Radę Nadzorczą,
 - 3) Zasadach wynagradzania członków Rady Nadzorczej, w tym członków Komitetu Audytu, uchwalanych przez Zebranie Przedstawicieli.
 3. Przy ustalaniu polityki wynagradzania uwzględniana jest sytuacja finansowa Banku.
 4. Rada Nadzorcza przygotowuje i przedstawia Zebraniu Przedstawicieli, raz w roku, raport z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku.
 5. Zebranie Przedstawicieli dokonuje oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania Banku.

§ 39

1. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej ustala się adekwatnie do pełnionej funkcji, a także adekwatnie do skali działalności. Członkowie Rady Nadzorczej powołani do pracy w komitetach, w tym w Komitecie Audytu, są wynagradzani adekwatnie do dodatkowych zadań wykonywanych w ramach danego komitetu.
2. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej ustalone jest przez Zebranie Przedstawicieli.
3. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej zostało zróżnicowane w stosunku do członków Prezydium Rady Nadzorczej, w tym Przewodniczącego i jego Zastępcy.
4. Zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej są transparentne i zawarte w uchwale Zebrania Przedstawicieli.

§ 40

1. Rada Nadzorcza, uwzględniając decyzje Zebrania Przedstawicieli, odpowiada za wprowadzenie wewnętrznego aktu prawnego określającego zasady wynagradzania członków Zarządu Banku, w tym szczegółowe kryteria i warunki uzasadniające uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia.
2. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzoną polityką wynagradzania, w tym dokonuje weryfikacji spełnienia kryteriów i warunków uzasadniających uzyskanie zmiennych składników wynagrodzenia przed wypłatą całości lub części tego wynagrodzenia.
3. W ramach nadzoru Rada Nadzorcza dokonuje:
 - 1) oceny Polityki wynagrodzeń,
 - 2) oceny efektów pracy poszczególnych członków Zarządu Banku na potrzeby przyznania zmiennych składników wynagrodzeń.
4. W odniesieniu do osób pełniących kluczowe funkcje odpowiedzialność za wprowadzenie odpowiedniego wewnętrznego aktu prawnego i nadzór w tym obszarze ciąży na Zarządzie

Banku. Wynagrodzenie osoby kierującej komórką ds. zgodności oraz komórką audytu wewnętrznego podlega dodatkowo zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.

5. Rada Nadzorcza, ustalając wynagrodzenie stałe członków Zarządu (w tym Prezesa Zarządu), bierze pod uwagę zakresy obowiązków i odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu i potrzebę zachowania odpowiednich proporcji wynagrodzenia tych osób, wynikających z tych zakresów.
6. Zmienne składniki wynagrodzenia członków Zarządu Banku lub osób pełniących kluczowe funkcje są uzależnione, w szczególności od obiektywnych kryteriów, jakości zarządzania Bankiem oraz uwzględniają długoterminowe aspekty działania i sposób realizacji celów strategicznych. Ustalając zmienne składniki wynagrodzenia uwzględnia się także nagrody lub korzyści, w tym wynikające z programów motywacyjnych oraz innych programów premiowych wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych. Ustalona polityka wynagradzania nie stanowi zachęty do podejmowania nadmiernego ryzyka w działalności Banku.
7. Bank określa dla członków Zarządu i osób pełniących kluczowe funkcje w Banku zasady kształtowania wynagrodzenia stałego z uwzględnieniem wartości rynkowej pracy na tych stanowiskach oraz skali działalności, organizacji i sytuacji finansowej Banku, przyjmując opisany w odrębnych regulacjach mechanizm kształtowania i zmiany tego wynagrodzenia według czynnika makroekonomicznego, który zapewnia skuteczne wykonywanie zadań przez pracowników Banku oraz ostrożne i stabilne zarządzanie Bankiem.
8. Zasady Polityki wynagradzania w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń uwzględniają formę prawną, w jakiej Bank działa, rozmiar działalności, ryzyko związane z prowadzoną działalnością, wewnętrzną organizację oraz charakter, zakres i stopień złożoności prowadzonej działalności, a także wysokość sumy bilansowej i funduszy własnych Banku, wysokość wynagrodzeń oraz udział procentowy wynagrodzeń zmiennych w wynagrodzeniach ogółem członków Zarządu Banku i osób pełniących kluczowe funkcje.
9. Wynagrodzenie członka Zarządu Banku lub osób pełniących kluczowe funkcje jest finansowane i wypłacane ze środków Banku.

Rozdział 11

Polityka informacyjna, ujawnienia

§ 41

1. Bank prowadzi przejrzystą politykę informacyjną, uwzględniającą potrzeby jego członków oraz klientów, udostępnioną na stronie internetowej Banku.
2. Polityka informacyjna Banku oparta jest na ułatwianiu dostępu do informacji. W szczególności publikowane przez Bank raporty zawierające informacje finansowe umieszczane są na stronie internetowej Banku pod adresem: www.pbswpoznaniu.pl.
3. Bank zapewnia członkom Banku równy dostęp do informacji.
4. Polityka informacyjna określa w szczególności zasady i terminy udzielania odpowiedzi członkom Banku oraz klientom.

5. Polityka informacyjna zapewnia ochronę informacji oraz uwzględnia odrębne regulacje wynikające z przepisów szczególnych regulujących funkcjonowanie Banku, w tym szczegółowe regulacje wynikające z ustawy Prawo bankowe.

§ 42

1. W ramach polityki ładu wewnętrznego i korporacyjnego Bank posiada opracowaną i uchwaloną przez Zarząd oraz zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą pisemną politykę informacyjną obejmującą ujawnienia.
2. Zarząd Banku ponosi odpowiedzialność za realizację polityki informacyjnej.
3. Ujawnieniu podlegają w szczególności informacje określone w rozporządzeniu CRR i odpowiednich wykonawczych standardach technicznych oraz Prawie bankowym, a także informacje odnośnie zasad wynagradzania w Banku oraz inne informacje wynikające z Rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego lub wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego. Określając zakres tych informacji uwzględnia się wielkość Banku, profil ryzyka i stopień złożoności prowadzonej przez niego działalności.
4. Informacje podlegające ujawnianiu na podstawie wprowadzonej polityki są przekazywane na bieżąco lub w określonych terminach do publicznej wiadomości, w szczególności poprzez ich udostępnienie na stronie internetowej. Informacje ujawniane zgodnie z częścią ósmą rozporządzenia CRR powinny być każdorazowo zatwierdzane zarówno na szczeblu Zarządu Banku, jak i Rady Nadzorczej.
5. Udostępniane informacje powinny być aktualne, rzetelne, przydatne, spójne w czasie i porównywalne między Bankami, a także przedstawione w sposób zrozumiały i przejrzysty, aby akcjonariusze lub członkowie, klienci oraz inne zainteresowane strony mogły się z nimi z łatwością zapoznać i dokonać niezbędnych analiz.

Rozdział 12

Polityka zatwierdzania nowych produktów i usług

§ 43

1. W Banku funkcjonuje Polityka zatwierdzania nowych produktów, która obejmuje rozwój nowych rynków, produktów, usług oraz znaczące zmiany dotychczasowych rynków, produktów i usług, jak też wyjątkowe transakcje, jak również istotne zmiany powiązanych procesów (np. nowe zasady outsourcingu) i systemów (np. procesów zmian w zakresie informatyki). Polityka jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą.
2. Zatwierdzanie nowych produktów zapewnia spójność produktów i zmian ze strategią w zakresie ryzyka i skłonnością Banku do podejmowania ryzyka oraz z odpowiednimi limitami, poprzez uwzględnienie w jej treści wszystkich czynników, które należy wziąć pod uwagę przed podjęciem decyzji o wejściu na nowe rynki, obrocie nowymi produktami, wdrożeniu nowej usługi lub wprowadzeniu znaczących zmian dotychczasowych produktów lub usług.
3. Polityka powinna w szczególności obejmować kwestie dotyczące:
 - 1) przestrzegania wymogów regulacyjnych,
 - 2) modeli wyceny,

- 3) wpływu na wielkość i profil ryzyka, adekwatność kapitałową i rentowność,
 - 4) dostępności wystarczających zasobów, jak też narzędzi wewnętrznych i wiedzy specjalistycznej wystarczających do zrozumienia i monitorowania ryzyka związanego ze zmianami.
4. Bank, przed wprowadzeniem nowego produktu, zobowiązany jest do przeprowadzenia procesu przygotowawczego zgodnie z wymogami określonymi w Rekomendacji Z.
 5. Każdy nowy produkt lub znacząca zmiana dotychczasowego produktu podlega ocenie uprzedniej i systematycznej przez komórkę ds. zgodności, a w zatwierdzeniu nowych produktów lub znaczących zmian dotychczasowych produktów, procesów i systemów uczestniczą komórka ds. zarządzania ryzykiem i komórka ds. zgodności.

Rozdział 13

Działalność promocyjna i relacje z klientami

§ 44

Regulacje wewnętrzne związane z oferowanymi przez Bank produktami, w tym zakres obowiązków informacyjnych oraz sposób przekazywania informacji, poddawane są ocenie w zakresie zgodności przepisami prawa, w szczególności z przepisami:

- 1) ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym,
- 2) ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji,
- 3) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- 4) ustawy o usługach płatniczych,
- 5) ustawy o kredycie konsumenckim,
- 6) ustawy o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami,
- 7) ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym,
- 8) ustawy Kodeks cywilny,

a także z uwzględnieniem zapisów wydanych przez KNF Rekomendacji T i Rekomendacji S oraz uchwał KNF dotyczących Zasad Reklamowania Usług Bankowych.

§ 45

1. Przekaz reklamowy dotyczący usługi lub produktu oferowanego przez Bank albo jego działalności, dalej jako „przedmiot reklamowany”, jest rzetelny i nie wprowadza w błąd oraz cechuje się poszanowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad uczciwego obrotu jak również dobrych obyczajów.
2. Przekaz reklamowy w sposób jasny wskazuje, jakiego produktu lub usługi dotyczy.
3. Przekaz reklamowy nie eksponuje korzyści w taki sposób, który powodowałby umniejszenie znaczenia kosztów i ryzyk związanych z nabyciem produktu lub usługi.

§ 46

Przekaz reklamowy nie powinien wprowadzać w błąd, ani stwarzać możliwości wprowadzenia w błąd w szczególności co do:

- 1) charakteru prawnego przedmiotu reklamowanego, w tym praw i obowiązków klienta,
- 2) tożsamości podmiotu reklamującego,
- 3) istotnych cech przedmiotu reklamowanego,
- 4) korzyści, które można osiągnąć nabywając lub korzystając z przedmiotu reklamowanego oraz okresu, w którym powstają,
- 5) ponoszonych przez klienta całkowitych kosztów związanych z nabyciem lub korzystaniem z przedmiotu reklamowanego oraz okresu, którego te koszty dotyczą,
- 6) czasu, wartości i terytorialnej dostępności przedmiotu reklamowanego,
- 7) ryzyka związanego z nabyciem lub korzystaniem z przedmiotu reklamowanego.

§ 47

Przy tworzeniu oraz publikacji przekazu reklamowego Bank w szczególności:

- 1) czuwa nad charakterem i konstrukcją przekazów reklamowych przygotowywanych i publikowanych w imieniu Banku lub na jego rzecz,
- 2) zapewnia odbiorcy możliwość swobodnego zapoznania się ze wszystkimi treściami składającymi się na przekaz, w szczególności ze wszelkiego rodzaju wskazaniemi i zastrzeżeniami stanowiącymi integralną część przekazu reklamowego,
- 3) zapewnia, aby rozwiązania graficzne zastosowane w przekazie reklamowym nie utrudniały odbiorcy zapoznania się z istotnymi informacjami przedmiotu reklamowanego w tym przekazie, w szczególności z informacjami wymaganymi przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi,
- 4) podaje źródło prezentowanych informacji, jeżeli przekaz reklamowy odwołuje się do wyników sondaży, badań statystycznych, rankingów, ratingów lub innych danych.

§ 48

Proces oferowania produktów lub usług finansowych powinien być prowadzony przez odpowiednio przygotowane osoby w celu zapewnienia rzetelności przekazywanych klientom informacji oraz udzielania im zrozumiałych wyjaśnień.

§ 49

1. Bank dokłada starań, aby oferowane produkty lub usługi finansowe były adekwatne do potrzeb klientów, do których są kierowane.
2. Na etapie przedstawiania charakteru i konstrukcji rekomendowanego produktu lub usługi finansowej, Bank oraz podmioty z nimi współpracujące uwzględniają potrzeby, o których mowa w ust. 1, w szczególności co do indywidualnej sytuacji klienta, w tym wiedzy i doświadczenia na rynku finansowym, a tam gdzie to uzasadnione, pożądanego czasu trwania inwestycji oraz poziomu akceptacji ryzyka.
3. Bank monitoruje dopasowanie nowego produktu lub znaczącej zmiany dotychczasowego produktu do adresata, w szczególności poprzez kontrolę procesu sprzedaży oraz analizę skarg i reklamacji składanych przez klientów.

§ 50

Bank oraz współpracujące z nim podmioty powinny rzetelnie i w sposób przystępny dla przeciętnego odbiorcy informować o oferowanym produkcie lub usłudze, w tym w szczególności o charakterze i konstrukcji tego produktu lub usługi, korzyściach oraz czynnikach warunkujących osiągnięcie ewentualnego zysku, a także o wszelkich ryzykach z nimi związanych, w tym o opłatach i kosztach (również związanych z wcześniejszą rezygnacją z produktu lub usługi).

§ 51

1. Wszelkie niezbędne informacje dotyczące charakteru i konstrukcji produktu lub usługi finansowej, mające znaczenie dla podjęcia przez klienta decyzji, są udostępniane klientom w taki sposób, aby w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy mieli oni możliwość swobodnego zapoznania się z ich treścią. Wskazana polityka realizowana jest poprzez:
 - 1) odpowiednie zapisy w regulacjach produktowych,
 - 2) kształtowanie świadomości pracowników w trakcie szkoleń, narad oraz przekazywania wytycznych.
2. Zgodnie z postanowieniami Kodeksu cywilnego oraz ustawą o kredycie konsumenckim, bądź ustawą o usługach płatniczych, przed zawarciem umowy klient otrzymuje Regulamin oraz wzór umowy wraz z załącznikami do umowy. Klient decyduje o terminie zawarcia umowy.
3. Postanowienia umowy, w tym wzorce umowy oraz istotne informacje na temat umowy zamieszczone w innych dokumentach, są przedstawione klientowi przez Bank oraz podmioty z nim współpracujące przed podjęciem przez niego decyzji co do zawarcia umowy.
4. Jeśli w ocenie klienta nie jest możliwe zapoznanie się z przedstawionymi dokumentami na miejscu, Bank przekazuje klientowi na koszt własny kopie odpowiednich dokumentów.
5. Bank podejmuje odpowiednie działania i dokłada należytej staranności, aby wzorce umów nie zawierały postanowień niejednoznacznych.
6. Konstruując wzorce umowne dotyczące nowych produktów, Bank unika posługiwania się postanowieniami, które w świetle postanowień art. 385¹-385³ Kodeksu cywilnego mogą stanowić niedozwolone postanowienia umowne oraz postanowień, które mimo odmiennej postaci językowej, są podobne do tych wpisanych do rejestru klauzul niedozwolonych Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

§ 52

1. Bank posiada opracowaną procedurę rozpatrywania skarg i reklamacji opartą na wytycznych określonych w:
 - 1) ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym,
 - 2) ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych,
 - 3) ustawie z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń oraz na zasadach określonych przez KNF i Związek Banków Polskich.
2. Bank udostępnia klientom jasne i przejrzyste zasady rozpatrywania skarg i reklamacji.

3. Bank prowadzi zorganizowaną formę rozpatrywania skarg i reklamacji oraz podejmuje działania zaradcze zmierzające do ograniczenia sytuacji, powodujących ich występowanie w przeszłości.
4. Proces rozpatrywania skarg i reklamacji przez Bank prowadzony jest niezwłocznie nie później niż w terminach określonych w przepisach prawa i odrębnych procedurach, a także cechuje się rzetelnością, wnikliwością, obiektywizmem oraz poszanowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad uczciwego obrotu i dobrych obyczajów.
5. Treść odpowiedzi na skargę lub reklamację zawiera, o ile to możliwe, pełne i wyczerpujące uzasadnienie faktyczne i prawne, stosownie do zarzutów zamieszczonych w reklamacji lub skardze.

§ 53

Bank wdrożył mechanizmy w celu ograniczenia sporów ze swoimi klientami, a w razie ich powstania dąży do polubownego ich rozwiązywania, dokładając wszelkiej staranności w zakresie identyfikacji sporu oraz odpowiedniego wyjaśnienia i zaradzenia zaistniałej sytuacji.

§ 54

Bank dochodząc swoich roszczeń, w szczególności prowadząc działania windykacyjne wobec klientów, działa profesjonalnie i dba o reputację Banku, jako instytucji zaufania publicznego.

Rozdział 14

Kluczowe systemy i funkcje wewnętrzne

§ 55

1. Bank posiada adekwatny, efektywny i skuteczny system kontroli wewnętrznej mający na celu zapewnienie:
 - 1) prawidłowości procedur administracyjnych i księgowych a także sprawozdawczości finansowej oraz rzetelnego raportowania wewnętrznego i zewnętrznego,
 - 2) zgodności działania z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz z uwzględnieniem rekomendacji nadzorczych.
2. Na proces zapewniania realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej składa się organizacja kontroli wewnętrznej, mechanizmy kontrolne oraz szacowanie ryzyka nieosiągnięcia celów wymienionych w ust. 1.
3. Zasady systemu kontroli wewnętrznej są uregulowane w procedurze uchwalonej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą zgodnie z:
 - 1) przepisami ustawy Prawo bankowe,
 - 2) przepisami Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach,
 - 3) zapisami wydanej przez KNF Rekomendacji H.
4. Bank dokumentuje proces zapewnienia realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej.

5. Ramy kontroli wewnętrznej Banku zapewniają:
 - 1) skuteczną i efektywną działalność,
 - 2) ostrożne prowadzenie działalności,
 - 3) odpowiednią identyfikację, pomiar i minimalizację ryzyka,
 - 4) wiarygodność informacji finansowych i niefinansowych objętych sprawozdawczością zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną,
 - 5) właściwe procedury administracyjne i księgowe, oraz
 - 6) zgodność z przepisami, regulacjami, wymogami nadzorczymi oraz polityką wewnętrzną Banku, jego procesami, regulaminami i decyzjami.

§ 56

1. System kontroli wewnętrznej Banku obejmuje wszystkie poziomy w strukturze organizacyjnej Banku, co zostało sformalizowane w Matrycy funkcji kontroli, poprzez przypisanie pracownikom Banku odpowiednich zadań związanych z realizacją celów systemu kontroli wewnętrznej.
2. Zarząd Banku opracowuje i wdraża adekwatny, efektywny i skuteczny system kontroli wewnętrznej, a Rada Nadzorcza Banku lub Komitet Audytu dokonuje okresowej oceny adekwatności, efektywności i skuteczności zarówno całości systemu kontroli wewnętrznej, jak i wybranych jego elementów.
3. Bank zapewnia ustanowienie, utrzymanie i regularne aktualizowanie pisemnej polityki, mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej obejmujących komórki i jednostki organizacyjne Banku oraz komunikuje pracownikom istotne zmiany.
4. Pracownikom Banku w ramach obowiązków służbowych przypisane są odpowiednie zadania związane z zapewnianiem realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej.
5. W ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, pracownicy Banku w wyniku realizowanych czynności odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują (poziomo lub pionowo) przestrzeganie mechanizmów kontrolnych.
6. Zarząd i Rada Nadzorcza otrzymują sprawozdania dotyczące zidentyfikowanych ważnych uchybień, zawierające w przypadku każdego nowego zidentyfikowanego ważnego uchybienia opis związanego z nim ryzyka, ocenę skutków, zalecenia oraz wskazanie środków naprawczych, jakie należy podjąć. Zarząd podejmuje w stosownym czasie skuteczne działania następcze w związku z ustaleniami z kontroli oraz może zażądać odpowiednich działań naprawczych, określonych w wewnętrznej procedurze działań następczych związanych z ustaleniami i podjętymi środkami naprawczymi.

§ 57

1. Bank opracowuje i wdraża efektywną, skuteczną i niezależną funkcję zapewniania zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz z uwzględnieniem rekomendacji nadzorczych.
2. Sposób organizacji funkcji zapewnienia zgodności powinien gwarantować niezależność wykonywania zadań w tym zakresie oraz dysponowanie wystarczającymi uprawnieniami, statusem i zasobami.

3. Pracownicy komórki ds. zgodności posiadają wystarczającą wiedzę, umiejętności i doświadczenie w odniesieniu do nadzoru zgodności z prawem i odpowiednich procedur, jak również Bank zapewnia im dostęp do regularnych szkoleń w tym zakresie.
4. Komórka ds. zgodności powinna doradzać Zarządowi w sprawie środków, jakie należy podjąć w celu zapewnienia zgodności z obowiązującymi przepisami, zasadami, regulacjami oraz standardami oraz oceniać wpływ zmian na działalność Banku.

§ 58

1. Bank zapewnia efektywną, skuteczną i niezależną funkcję audytu wewnętrznego mającą w szczególności za zadanie regularne badanie adekwatności, skuteczności i efektywności, w szczególności systemu kontroli wewnętrznej, funkcji zapewnienia zgodności i systemu zarządzania ryzykiem.
2. Sposób organizacji funkcji audytu wewnętrznego gwarantuje niezależność wykonywania zadań w tym zakresie.

§ 59

1. Osoba kierująca komórką audytu wewnętrznego oraz osoba kierująca komórką ds. zgodności Banku mają zapewnioną możliwość bezpośredniego komunikowania się z Zarządem oraz Radą Nadzorczą Banku lub Komitetem Audytu, a także możliwość bezpośredniego i jednoczesnego raportowania do tych organów.
2. Osoba kierująca komórką audytu wewnętrznego oraz osoba kierująca komórką ds. zgodności Banku uczestniczy w posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej Banku lub Komitetu Audytu, jeżeli przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, funkcją audytu wewnętrznego lub funkcją zapewnienia zgodności.
3. Powoływanie i odwoływanie osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz kierującej komórką ds. zgodności Banku odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej Banku lub Komitetu Audytu.

§ 60

1. Bank skutecznie zarządza ryzykiem występującym w jego działalności, w szczególności poprzez opracowanie i wdrożenie adekwatnego i skutecznego systemu zarządzania ryzykiem uwzględniającego strategię zarządzania ryzykiem, obejmującą tolerancję na ryzyko określoną przez Bank.
2. W ramach zarządzania ryzykiem Bank bierze pod uwagę wszystkie istotne rodzaje ryzyka, z należyтым uwzględnieniem ryzyka zarówno finansowego, jak i niefinansowego, w tym ryzyka kredytowego, rynkowego, płynności, koncentracji, operacyjnego, informatycznego, utraty reputacji, prawnego, związanego z postępowaniem, zgodnością z prawem i strategicznego.
3. Na proces zarządzania ryzykiem składa się jego identyfikacja, pomiar, szacowanie, monitorowanie oraz stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających zidentyfikowany, zmierzony lub oszacowany poziom ryzyka, a także sprawozdawczość ryzyka, tak aby Zarząd i wszystkie stosowne jednostki otrzymywały w stosownym czasie dokładne, zwięzłe, zrozumiałe i istotne sprawozdania oraz mogły wymieniać stosowne

informacje dotyczące identyfikacji, pomiaru lub oceny i monitorowania ryzyka i zarządzania nim.

4. System zarządzania ryzykiem zorganizowany jest adekwatnie do charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności przy uwzględnieniu strategicznych celów Banku, w tym strategii odnośnie do zarządzania ryzykiem uwzględniającej tolerancję na ryzyko określoną przez Bank.

§ 61

1. Niezależnie od zadań przypisanych komórkom organizacyjnym Banku i innym jego organom, odpowiedzialność za skuteczne zarządzanie ryzykiem ponosi Zarząd Banku.
2. Członkowie Zarządu Banku, uwzględniając charakter, skalę i złożoność prowadzonej działalności, nie powinni łączyć odpowiedzialności za zarządzanie danym ryzykiem z odpowiedzialnością za obszar działalności generujący to ryzyko.

§ 62

1. Rada Nadzorcza Banku zatwierdza i nadzoruje realizację strategii zarządzania ryzykiem, sprawując nadzór nad skutecznością zarządzania ryzykiem.
2. Zarząd Banku zapewnia otrzymywanie przez Radę Nadzorczą Banku regularnej i aktualnej informacji o ryzyku zidentyfikowanym w obecnej lub przyszłej działalności Banku, charakterze, skali i złożoności ryzyka oraz działaniach podejmowanych w ramach zarządzania tym ryzykiem, w tym także informacji od komórki audytu wewnętrznego lub komórki do spraw zapewnienia zgodności Banku lub innej komórki lub osoby odpowiedzialnej w Banku za ten obszar.
3. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, w szczególności przez:
 - 1) zatwierdzenie określonego przez Zarząd Banku akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie jego przestrzegania,
 - 2) zatwierdzenie przyjętej przez Zarząd Banku strategii zarządzania ryzykiem oraz monitorowanie jej przestrzegania,
 - 3) nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem polityk i procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem,
 - 4) nadzór nad wykonywaniem przez członków Zarządu obowiązków, o których mowa w pkt 1,
 - 5) określenie zasad raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku,
 - 6) coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.
4. Członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku odpowiada w szczególności za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie oraz dostarczenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej kompleksowych informacji na temat ryzyka. W przypadku funkcjonowania składu Zarządu Banku bez obsadzonego stanowiska członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym, do czasu jego powołania, nadzór

nad zarządzaniem ryzykiem istotnym w działalności Banku, pełni Zarząd Banku działający kolegiально.